

Інституційне забезпечення реалізації державної регіональної політики – про агенції регіонального розвитку

Юрій Третяк, Керівник групи радників з впровадження державної регіональної політики в Україні Програми «U-LEAD з Європою»

Еволюція підходів до регіонального розвитку в країнах Європи

- Починаючи з 50х років минулого століття економічний розвиток досягався переважно через **інвестиції у фізичний капітал**.
- Починаючи з середини 1980-х років з'явилося ще два додаткових чинника економічного розвитку – **інновації та освіта**.
- З початку 2000х дослідження з питань **довіри та соціального капіталу** дали підстави стверджувати, що такий фактор як **формальні і неформальні інституції**, не менш, а може і більш важливий для економічного розвитку, ніж традиційні фактори – матеріальні та людські ресурси, торгівля або трансфер технологій.

«Формальні» і «неформальні» інституції

- До «формальних» / «*твердих*» інституцій відносять загальноприйняті правила, що включають конституцію, закони, статuti, підзаконні акти та положення, а також верховенство права, право власності, контракти та систему моніторингу конкуренції.
- До «неформальних» / «*м'яких*» інституцій («*спільнот*» або *соціального капіталу*) відносять норми, традиції та соціальні угоди, міжособистісні контакти, стосунки та неформальні мережі, **які мають важливе значення для формування довіри.**

Інституції у процесах регіонального розвитку

- Вважається, що інституційні механізми (особливо «неформальні» працюють краще **саме на регіональному та місцевому рівнях**, оскільки національний масштаб може бути надто віддаленим, щоб бути ефективним для мобілізації організацій.
- Інституції **генерують довіру** серед суб'єктів господарювання та зменшують транзакційні витрати, сприяють прозорості, «змацують» функціонування ринку праці.
- **Якість формальних і неформальних інституцій має вагомий вплив на ріст доходів та перспективи економічного зростання територій аніж традиційні фактори розвитку, такі як географія і торгівля (Норт та інші).**

Інституції у процесах регіонального розвитку

- **Інституційний капітал / «інституційна зрілість»** – комбінація ознак, включаючи наявність різних інститутів, міжінституційної взаємодії та культури ідентифікації із загальним економічним призначенням певної території, спільних норм та цінностей, які творять "соціальну атмосферу" конкретної локації.
- Інституційний капітал - **спроможність території адаптуватися до зміни умов, а також генерувати та засвоювати інновації.**
- Територіальні громади та регіони з неадекватними або неефективними інституціями **малоймовірно зможуть досягнути сталого економічного розвитку,**
- За відсутності адекватних інституцій, **"не дивно, що спроби впроваджувати навіть найбільш продуману політику розвитку призводять до ранньої і часткої невдачі"** (Woolcock).

Інституції у процесах регіонального розвитку

- Інституційний склероз виникає в інституційно слабких середовищах, де **надмірно домінують еліти** (Picciotto).
- Інституційний склероз **поширює невдоволення та недовіру до процесу формування розвиткової політики і місцеві гравці втрачають інтерес до процесів розвитку.**
- Натомість функціонування дієвих формальних та неформальні інституції відкриває шлях для **розробки та впровадження ефективних стратегій економічного розвитку територій та, в кінцевому підсумку, до економічного зростання** (Putnam).

Funded by the European Union

THE MINISTRY OF REGIONAL DEVELOPMENT,
CONSTRUCTION, HOUSING
AND COMMUNAL SERVICES

1991...

- Диспропорції розвитку між Києвом і регіонами та всередині між регіонами зростають
- Дотаційні обласні бюджети (за винятком, в різний час, 3-6 областей)
- Несправедливий розподіл єдиного державного інструменту фінансування регіонального розвитку – субвенція на соціально-економічний розвиток областей
- Відсутнє стратегічне планування регіонального розвитку
- Обласний рівень механічно перерозподіляє кошти на вирішення поточних локальних проблем
- Фінансування «захищених» статей – інвестиційний голод
- Розвиток = інвестиції у фізичний капітал

2014...

- Децентралізація - підвищення управлінської спроможності на рівні територіальних громад
- Кошти на вирішення як поточних проблем так і стратегій розвиток територіальних громад
- Закон про засади державної регіональної політики – **нова система планування, фінансування, реалізації та інституційного забезпечення регіонального розвитку**

Funded by the European Union

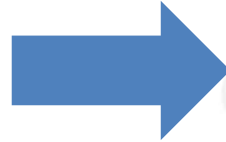

THE MINISTRY OF REGIONAL DEVELOPMENT,
CONSTRUCTION, HOUSING
AND COMMUNAL SERVICES

Реалізація регіонального розвитку «знизу-вгору»

Децентралізована політика
регіонального розвитку

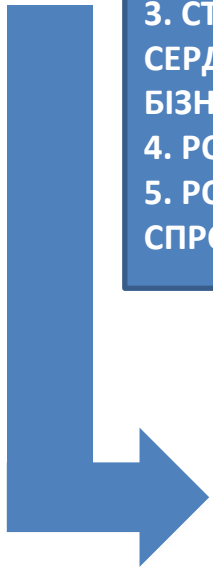

Виявлення і реалізація прихованого
та недооціненого потенціалу розвитку
кожного регіону

1. РОЗВИТОК ІНФРАСТРУКТУРИ
2. РОЗВИТОК ЛЮДСЬКОГО КАПІТАЛУ
3. СТВОРЕННЯ СПРИЯТЛИВОГО
СЕРДОВИЩА ДЛЯ РОЗВИТКУ
БІЗНЕСУ
4. РОЗВИТОК ІННОВАЦІЙ
5. РОЗВИТОК УПРАВЛІНСЬКОЇ
СПРОМОЖНОСТІ ОРГАНІВ ВЛАДИ

ІНТЕГРОВАНІ ПРОЕКТИ
РОЗВИТКУ *за кошти*
обласного бюджету,
ДФРР, секторальних
програм, усіх можливих
джерел фінансування

Розроблення УНІКАЛЬНОЇ ДЛЯ
РЕГІОНУ СТРАТЕГІЇ РОЗВИТКУ
шляхом залучення УСІХ
СУБ'ЄКТІВ РОЗВИТКУ та
використання ПОТЕНЦІАЛУ
КЛЮЧОВИХ АКТИВІВ регіону

Підвищення рівня конкурентоспроможності регіонів
Територіальна соціально-економічна інтеграція і просторовий розвиток
Ефективне управління у сфері регіонального розвитку

АГЕНЦІЯ РЕГІОНАЛЬНОГО РОЗВИТКУ

- Агенція регіонального розвитку (АРР) — інституція, яка іноді утворюється у регіонах з метою сприяння використанню внутрішнього потенціалу певної території.
- Основною місією АРР є **узагальнення „колективного інтересу”** до розвитку території.
- АРР – інструмент **стратегічного управління** регіональним розвитком
- АРР – **каталізатор формування «неформальної» складової інституційного капіталу регіону** через залучення до процесів розвитку широкого кола заінтересованих суб'єктів - влада, великий/середній і малий бізнес, наука, організації громадянського суспільства.

ФУНКЦІЯ №1: Координація та забезпечення процесу стратегічного планування та моніторингу соціально-економічного розвитку регіону (шляхом широкого залучення партнерів розвитку регіону)

- Розроблення та актуалізація соціально-економічного аналізу розвитку регіону**
- Організаційно-аналітичний супровід розроблення та актуалізації регіональної стратегії розвитку та плану заходів з реалізації регіональної стратегії розвитку**
- Адміністрування регіональних баз даних
- Моніторинг та оцінка впливу реалізації регіональної стратегії розвитку
- Підготовка та постійна актуалізація переліку зовнішніх джерел фінансування розвитку регіону
- Інформування громадськості, заінтересованих сторін про хід реалізації регіональної стратегії розвитку
- У співпраці з ЦОВВ реалізація окремих завдань в рамках впровадження реформ, які мають вплив на розвиток регіону

Funded by the European Union

співпраця з
німеччиною
DEUTSCHE ZUSAMMENARBEIT

Sweden
Sverige

Polish aid

THE MINISTRY OF REGIONAL DEVELOPMENT,
CONSTRUCTION, HOUSING
AND COMMUNAL SERVICES

ФУНКЦІЯ №2: Розроблення, реалізація та моніторинг впровадження проектів регіонального розвитку

- **Зміцнення спроможності суб'єктів розвитку регіону (в першу чергу ОМС) використовувати усі існуючі можливості для соціально-економічного розвитку територій регіону**
- Розроблення та реалізація окремих проектів регіонального розвитку
- Моніторинг реалізації проектів регіонального розвитку Плану заходів з реалізації регіональної стратегії розвитку
- Моніторинг реалізації проектів розвитку територій, які фінансуються з державного бюджету

Funded by the European Union

THE MINISTRY OF REGIONAL DEVELOPMENT,
CONSTRUCTION, HOUSING
AND COMMUNAL SERVICES

ФУНКЦІЯ №3: Надання послуг, які спрямовані на розвиток регіону

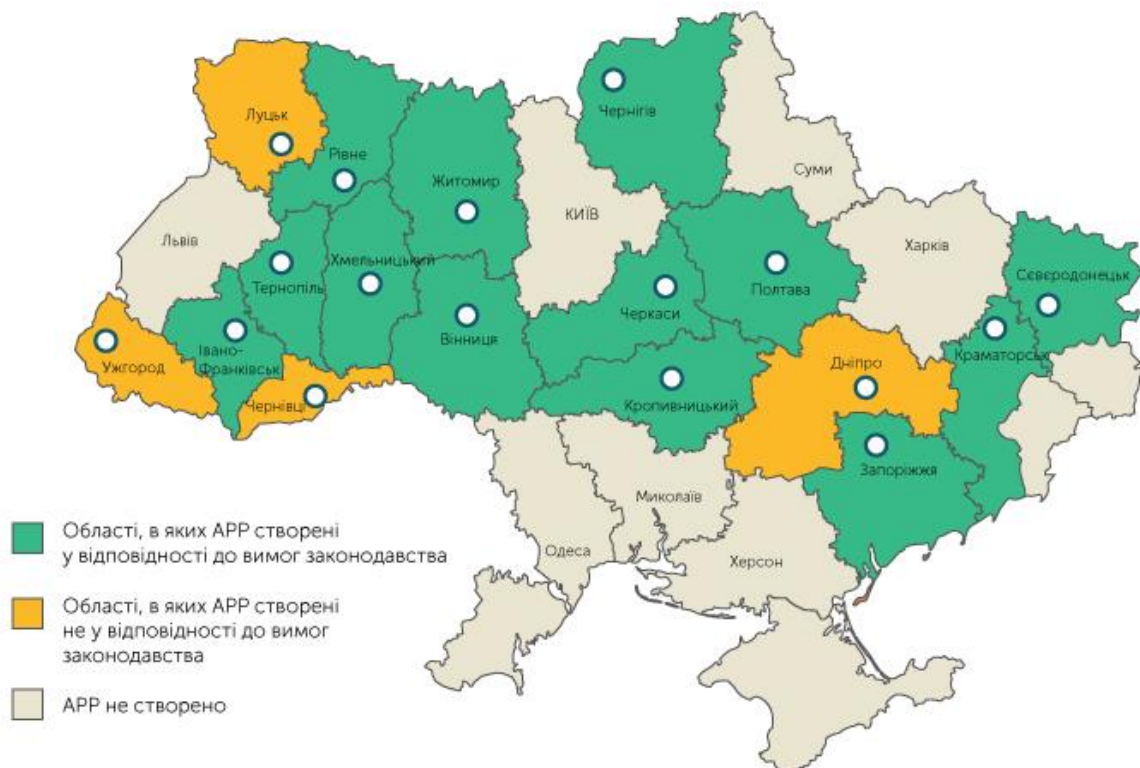
- Створення «Єдиного вікна» для інвесторів (підготовка до інвестування, реалізація інвестиції, післяінвестиційна допомога)
- Надання послуг із розроблення техніко-економічних обґрунтувань проектів місцевого/регіонального розвитку та маркетингових досліджень
- Послуги з розвитку МСБ
- Надання технічної допомоги та консалтингових послуг із ведення зовнішньо-економічної діяльності (експорту)
- Спеціалізовані послуги (управління фондом гарантування кредитів, адміністрування бізнес-інкубатора тощо)
- Підготовка промоційних матеріалів регіону
- Проведення спеціалізованих заходів з розвитку регіонів

АРР – стан справ

Агенції регіонального розвитку, створені в областях України

станом на 18 квітня 2018

- На сьогодні в Україні у 22 регіонах прийнято рішення про утворення АРР, з них фактично зареєстровано 17 АРР – з них 13 створені відповідно до Закону «Про засади державної регіональної політики».
- Є окремі успішні результати роботи агенцій в Черкаській, Вінницькій, Донецькій, Луганській та інших областях, однак в цілому ці установи ще не стали активними учасниками процесу реалізації державної регіональної політики в областях.

Ключові проблеми в процесі створення АРР:

- не розуміння мети, завдань і функцій АРР їх засновниками
- конкуренція між групами впливу на обласному рівні щодо формального і неформального контролю над діяльністю АРР (після створення та доволі часто ще до її заснування)
- слабе фінансове забезпечення діяльності АРР з боку засновників

АРР – виклики

- Не зважаючи на визначення цілої низки інших завдань у регіональних стратегіях розвитку, кошти, які виділяються на регіональний розвиток з державного бюджету – через ДФРР, та власні кошти обласного бюджету, спрямовуються обласною владою майже виключно на будівництво, реконструкцію та/чи ремонт соціальної (бюджетної) інфраструктури та інженерних мереж.
- **Регіони сьогодні переважно не керуються планувальними документами розвитку та спрямовують усі наявні для регіонального розвитку кошти на інвестування у заходи та проекти, ЯКІ НЕ ВИМАГАЮТЬ УЧАСТІ АГЕНЦІЙ РЕГІОНАЛЬНО РОЗВИТКУ В ЇХ ПІДГОТОВЦІ ТА РЕАЛІЗАЦІЇ.**

Регіональна політика ЄС: 11 тематичних цілей

ЗРОСТАННЯ

РОЗУМНЕ

СТАЛЕ

ВСЕОХОПЛЮЮЧЕ

Дослідження та інновації

1

Боротьба із зміною
клімату

5

Зайнятість та мобільність

8

Інформаційні та
комунікаційні технології

2

Навколишнє середовище
ефективне використання
ресурсів

6

Соціальна включеність

9

Конкурентоспроможність
МСБ

3

Сталий транспорт

7

Якісна освіта, навчання

10

Низько-вуглецева
економіка

4

Якісне публічне
управління

11

АРР – виклики

Агенції регіонального розвитку в Україні не можуть бути повноцінно створені та ефективно реалізовувати свої місію та завдання, **поки на обласному рівні не з'явиться розуміння, що підвищення конкурентоспроможності регіону досягається через інвестування у діяльність з:**

- мобілізації усіх регіональних заінтересованих сторін (органів влади, бізнесу, громадськості) навколо виконання усіх цілей та завдань визначених у регіональній стратегії розвитку та плані заходів з її реалізації
- розвитку людських ресурсів – через розвиток підприємницьких навичок; формування і розвиток лідерських та комунікаційних навичок; інклюзивність – залучення соціальних груп, які традиційно не мають доступу до ринку праці або мають обмежений доступ; розвиток професійних кваліфікацій, орієнтованих на попит ринку праці; навчання впродовж життя;
- створення інфраструктури підтримки малого та середнього бізнесу;
- надання технічної допомоги малому та середньому бізнесу;
- надання консультацій та допомоги в організації нових підприємств;
- створення привабливого бізнесового іміджу регіону;
- впровадження інновацій, нових технологій та підтримку прикладних технологічних досліджень;
- сприяння розвитку сільської місцевості, зокрема створення фінансових інструментів для фермерів та сільських підприємців
- розвиток управлінської спроможності органів місцевого самоврядування
- тощо

THE MINISTRY OF REGIONAL DEVELOPMENT,
CONSTRUCTION, HOUSING
AND COMMUNAL SERVICES

U-LEAD

W I T H E U R O P E

THANK YOU!